

OPLEIDING OUDE SCHILDERTECNIEKEN PROGRAMMA TWEEDE JAAR

Het programma van het tweede jaar bestaat uit drie afzonderlijke stukken, die ongeveer evenveel tijd in beslag nemen. Allereerst beginnen we met een deel dat verder ingaat op een aantal specifieke procédés en speciale technieken op zowel het gebied van olieverf als tempera. Daarna komt er een stuk dat vooral ingaat op jullie persoonlijke projecten en technieken. Dat deel is het kerndeel van het tweede jaar. Uiteindelijk is het de bedoeling dat iedereen een onderzoek gaat doen naar zijn eigen technieken en procédés. Daarbij staan het mengen van verschillende media en het experimenteren met ondergronden, verfsoorten, penselen en formaten op de voorgrond. Ieder wordt persoonlijk uitgedaagd om de grenzen van zijn kunnen op te zoeken en die grenzen in een fysieke vorm te gieten. Aan het einde van dat deel gaan we juist proberen om dat gezamenlijk te doen. We proberen het persoonlijke pad even te verlaten om te ervaren wat er komt kijken bij het gezamenlijk werken aan één project, of sterker nog het uitvoeren van één schildering met een hele groep, en zelfs met twee groepen gezamenlijk. In deel drie werpen we ons op de fresco-techniek zoals die in het Italië van het Cinquecento werd toegepast door ondermeer Michelangelo. We doen dat allereerst op individueel formaat, om de techniek te leren kennen. Vervolgens gaan we de stukken van een grote puzzel in elkaar passen met levensechte kartons en ontwerpen. In het geheel van de grote fresco-schildering worden ieders persoonlijke kwaliteiten daar ingezet waar ze het beste tot hun recht komen. Het einde van het tweede jaar bestaat uit een tentoonstelling van de gemaakte meesterstukken in combinatie met de onthulling van het fresco voor het publiek.

Naast dat technische programma is er in het tweede jaar meer aandacht dan in het eerste jaar voor kunstfilosofie, compositieleer en uiteraard kleurenleer. Tussendoor zullen deze vakken met een toets worden afgesloten. Ook zal iedereen weer een referaat moeten houden. Maar deze keer zal dat gaan over het persoonlijke project, waarbij het onderzoek dat je hebt gedaan naar technieken en materialen inzichtelijk moet worden gemaakt aan de rest van de groep (beschouw een referaat als een uitleg van je plannen aan een opdrachtgever). De bedoeling is om tijdens het fresco gedeelte een weekendexcursie te maken naar Rome en omgeving om daar authentieke fresco-technieken te gaan bestuderen.

Wat je in het tweede jaar veel meer moet doen is thuis het werk *voorbereiden*. We hebben bijna elke les een gessopaneeltje nodig of een doek met gesso. Dat moet thuis in een zeker aantal worden voorbereid zodat we in de les vlot aan de slag kunnen. We hebben meteen voor de eerste paar lessen een aantal gegessoode paneeltjes nodig. Het formaat daarvan mag zowel klein (oefenpaneel) als groot zijn. Er zit in het tweede deel nog meer vaart in de lessen dan in het eerste jaar.

LES 1

Temperaprocédés (1). Werken met uitsluitend alla prima technieken bij tempera vereist zowel een beheersing als een gezond gevoel voor onbeheersbaarheid. Het gaat erom beiden kanten van het schilderproces in goede banen te leiden door gefaseerd te werken vanuit een opgezet plan.

Vanuit dat plan kunnen dingen weer hun eigen weg gaan. Geduld is nodig om tussendoor het paneel te laten drogen en erop verder te gaan. Kunstfilosofie en kleurenleer.

LES 2

Temperaprocédés (2). Het maken van een eigen ontwerp op basis van alla prima technieken. Het gebruik externe hulpmiddelen zoals zout, zand, bister, pigment, azijn enzovoorts. Giet en geleidingstechnieken. Stofuitdrukking met alla prima technieken. Alla prima en detaillering. Verder kleurenleer, compositieleer en perspectiefleer. Uitwerking van meesterstuk met uitsluitend alla prima technieken.

LES 3

Temperaprocédés (3). Complexe goudbewerking. Goud integreren in een temperaschilderij berust om een weloverdachte compositie en bewustzijn van het combineren van twee totaal verschillende materialen. We beginnen daarvoor bij het ontwerp, en al in de gesso-fase grijpen we in. Dat doen we door zowel ophogingen aan te brengen met gesso, als inkepingen in de natte gesso. Verder werken we ook met scrafitto-technieken, waarbij een verflaag over een verguldgedeelte wordt weggekrast. Combinatie van deze drie technieken leveren een complexe laag op die ook een zekere driedimensionaliteit oplevert. Voorbereiding olieverfopdracht chair'oscuro.

LES 4

Temperaprocédés (4). Groot werken met tempera. Hoewel tempera een techniek is waarbij de scherpste van de contour en de lijn optimaal tot zijn recht komt, is tempera verder ook een ideale verf om grote oppervlakten mee te schilderen. Op een groot doek dat maximaal met twee laagjes gesso is voorbestreken kun je niet overdreven gelaagd werken en komt het aan op een expressieve en spontane manier van werken. Op die manier is het mogelijk om optimaal gebruik te maken van de kleurkracht en kleurhelderheid van tempera. Daarbij is het van belang voldoende verf aan te maken en de verf niet altijd te veel te verdunnen. Kunstfilosofie en kleurenleer. Meesterstuk op groot formaat op doek. Voorbereiding olieverfopdracht chiar'oscuro

LES 5

Olieverfprocédés (1). Chiar'oscurotechnieken bij olieverf. Werken vanuit een volstrekt donkere ondergrond. Ophogtechniek in fases. Werken met wit als toonmateriaal (negatieve procedure). Werken aan drie doeken tegelijkertijd. Opbouwen van lichtpartijen en uitsluitend denken in termen licht en donkercontrast. Zo veel mogelijk toonwaarden proberen op te zetten in verschillende sessies. Voorbeelden van George de la Tour, Carravaggio en Rembrandt. Kleurenleer en het gebruik van licht in de schilderkunst van Pompei tot heden.

LES 6

Olieverfprocédés (2). Chiara'oscurotechniek vervolg. Verder ophogen met wit. Nog meer toonverschillend. Werken met verschillende media. Rubensprocédé. Verder aandacht voor kunstfilosofie en kleurenleer (Goethe)

LES 7

Olieverfprocédés (3). Vervolg ophogen. Gastles over Rembrandtprocedés
Uitbouwen van de schilderijen met glaceerfasen. Voorbereiden van glaceer mediums. Verder kleurenleer en kunstfilosofie.

LES 8

Olieverfprocédés (4). Afsluiten van de chair'oscurotechniek. Meer over net nut van glaceren. Met welke middelen en met welke resultaten. Het gebruik van kleur is glaceerverf. Kleur als middel om een schilderij tot leven te brengen. Tussen schilderen en glaceren in. Kleurenleer en kunstfilosofie.

LES 9

Personal techniques (1). Inleidende les over deel twee, namelijk het persoonlijke project waarbij je zelfstandig onderzoek doet naar het versmelten van techniek, materiaal en eigen thematiek. Je doet daarbij onderzoek naar de voor jou geschikte materialen, ondergronden, penselen, pigmenten, bindmiddelen en eindlagen. Elke formaat en elk initiatief is geoorloofd. Afspraken over de persoonlijke begeleiding (classicaal en individueel).

Het deel personal techniques loopt tot les 18. Daar tussen komt nog een les over het maken van boeken en illustraties. Hoe illustraties en boeken in elkaar overgaan en een boek een vorm kan zijn van een kunstwerk.

LES 19 en 20

Cooperational techniques (1 en 2). Hoe we individueel moeten werken aan een project is wel duidelijk, maar hoe doe je dat samen. Welke afspraken moet je technisch maken, welke afspraken maak je om elkaar toch een zekere vrijheid te gunnen binnen het geheel. Van bescheidenheid, samenwerking tot inzicht in wat ieders kwaliteiten zijn en hoe die ingezet kunnen worden ten gunste van een groepswork. Samenspraak over homogeen kleurgebruik, compositie, vlakindeling, onderwerp en thematiek, stijl enzovoorts. Wat zijn stijlen? Persoonlijke stijlen inleveren voor een gezamenlijke stijl?

LES 20 t/m 30

Fresco (1 t/m 10). Inleiding in de frescotechniek.